

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені АДМІРАЛА МАКАРОВА
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ НУК ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА»

Світлана РУКІНОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
з навчальної дисципліни
«СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»
(проведення практичних занять та самостійної роботи)
для здобувачів освітньо-професійного ступеня
«фаховий молодший бакалавр з права»
галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право»

Миколаїв 2025

УДК 34.07

Рукінова С.С. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ» (проведення практичних занять та самостійної роботи) для здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр з права» галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / Автор-укладач: Рукінова С.С. Миколаїв, 2025, 71 с.

Рецензенти:

Кузьменко Ю.В. - доктор педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О.Сухомлинського Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Луцюк К.В. - викладач відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова»

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» (проведення практичних занять та самостійної роботи) для здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр з права» галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» розроблені відповідно до навчальної програми дисципліни та мети вивчення курсу «Судові та правоохоронні органи України» студентами закладів фахової передвищої освіти. Видання адресоване студентам освітньо-професійного ступеня підготовки «фаховий молодший бакалавр».

Погоджено на засіданні навчально-методичної ради ВСП «Фаховий коледж НУК імені адмірала Макарова» (протокол № 5 від 14.05.2025 р.)

Рекомендовано до видання навчально-методичною радою НУК імені адмірала Макарова (протокол № 5 від 21.05.2025 р.)

© Рукінова С.С.

© ВСП «Фаховий коледж НУК імені адмірала Макарова», 2025

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Опис навчальної дисципліни.....	5
Тематичний план навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».....	8
Практичне заняття 1. Предмет, система та нормативні джерела курсу «Судові та правоохоронні органи України».....	9
Практичне заняття 2. Судова влада в Україні. Система судоустрою України.....	12
Практичне заняття 3. Конституційний суд України.....	15
Практичне заняття 4. Органи, що забезпечують функціонування судової влади.	23
Практичне заняття 5. Національна поліція України	28
Практичне заняття 6. Органи досудового розслідування	29
Практичне заняття 7. Прокуратура України	33
Практичне заняття 8. Служби безпеки України	36
Практичне заняття 9. Органи та установи юстиції	40
Практичне заняття 10. Нотаріат	46
Практичне заняття 11. Адвокатура	48
Практичне заняття 12. Національне антикорупційне бюро України..	52
Практичне заняття 13. Державне бюро розслідувань.....	56
Практичне заняття 14. Державна прикордонна служба України.....	62
Практичне заняття 15. Міжнародна організація поліції – Інтерпол ...	63
Питання до підсумкового контролю знань.....	65
Рекомендовані джерела інформації.....	67

ПЕРЕДМОВА

У системі юридичної освіти навчальний курс «Судові та правоохоронні органи України» посідає важливе місце. Дана навчальна дисципліна спрямована на набуття глибоких фахових компетентностей з питань теорії та практики її застосування.

Судові та правоохоронні органи України має свою методику вивчення, яка повинна сформувати відповідний обсяг знань, навичок і вмінь у студентів з даної спеціальності. Однією із форм її прояву є методичні вказівки, які є орієнтиром для студентів щодо підготовки до відповідних занять, а також щодо різних форм контролю їх знань.

Дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» спрямована на формування у студентів цілісної системи знань про судові та правоохоронні органи, розвиток юридичного мислення, здібностей та навичок правового аналізу, закладає основи правової культури студентів та піднесення професійної правосвідомості.

Дані методичні рекомендації підготовлені з урахуванням норм діючого законодавства та спрямовані на опанування студентами основних положень цієї навчальної дисципліни, основних нормативно-правових актів, практики їх застосування тощо.

Відповідно до навчального плану навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» включає лекційні, семінарські (практичні) заняття та самостійну роботу студентів. Дані методичні рекомендації присвячені саме практичним заняттям та самостійній роботі студентів.

До кожної теми дисципліни в методичних рекомендаціях подаються основні питання, ключова термінологія, питання для самоконтролю, тестові завдання, практичні ситуації, тощо. В кінці методичних рекомендацій наводиться перелік літератури, до якої слід звернутись під час підготовки до занять.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» впроваджена в навчальний процес відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузь знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право». Програма складається з чотирьох кредитів: 21 години лекційних занять, 30 годин практичних (семінарських) занять, 69 годин відведено на самостійну роботу студентів.

Мета викладання навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»: відповідно до вимог Закону України «Про фахову передвищу освіту» надати студентам базову сукупність інформації та вмінь, що формує в них необхідні вихідні знання про систему судових та правоохоронних органів України.

2.2. Завдання курсу:

- надати здобувачам освіти уявлення про поняття, характеристики змісту судової та правоохоронної діяльності;
- сформуванати систему знань про коло органів, установ, що мають повноваження щодо здійснення судової та правоохоронної діяльності;
- з'ясувати характеристики компетенції органів та установ, що здійснюють судову та правоохоронну діяльність;
- вивчити характеристики статусу посадових осіб, яким надано право здійснення судової та правоохоронної діяльності, їхніх прав, обов'язків та гарантій діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни: Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: «Основи правознавства», «Юридична деонтологія», «Право (спецкурс)», «Історія держави та права України», «Історія держави та права зарубіжних країн».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

<p>Інтегральна компетентність</p>	<p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у юридичній діяльності, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов, нести відповідальність за результати своєї діяльності.</p>
<p>Загальні компетентності (ЗК)</p>	<p>ЗК6. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.</p> <p>ЗК7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</p>	<p>СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії права, розуміння значення та ролі правничої професії у громадянському суспільстві.</p> <p>СК3. Здатність застосовувати знання основних засад та інститутів національного права.</p> <p>СК7. Здатність до самовизначення та самореалізації у правничій діяльності.</p> <p>СК9. Здатність до самостійного планування та ефективного виконання своєї професійної діяльності.</p>

Програмні результати навчання (РН):

РН4. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології для вирішення професійних задач.

РН5. Використовувати навички пошуку, оброблення та аналізу інформації у професійній діяльності.

РН6. Здійснювати професійну діяльність самостійно та в команді.

РН7. Знати і розуміти основи теорії права, роль правничої професії у громадянському суспільстві.

РН9. Використовувати у професійній діяльності знання засад та інститутів галузей права національної правової системи.

РН11. Аналізувати явища та процеси у правничій сфері на основі застосування теоретичних знань і прикладних навичок у професійній діяльності.

РН12. Проводити первинний аналіз та класифікацію документації, володіти основами діловодства та працювати з документами правового характеру.

РН13. Встановлювати ділові комунікації між учасниками професійної діяльності.

РН14. Планувати та ефективно виконувати поставлені завдання у професійній діяльності.

РН15. Знати і застосовувати принципи юридичної деонтології у професійній діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»

Назви тем	Кількість годин					
	усього	У тому числі				
		л	п	лаб	кон	ср
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	
Кредит 1. Судові органи	30	10	8			12
Тема 1. Предмет, система та нормативні джерела курсу «Судові та правоохоронні органи України»	6	2	2			2
Тема 2. Судова влада в Україні	5	2	1			2
Тема 3. Система судоустрою України	5	2	1			2
Тема 4. Конституційний суд України	6	2	2			2
Тема 5. Органи, що забезпечують функціонування судової влади.	8	2	2			4
Кредит 2. Правоохоронні органи	30	4	8			18
Тема 6. Національна поліція України	7	1	2			4
Тема 7. Органи досудового розслідування.	9	1	2			6
Тема 8. Прокуратура України.	7	1	2			4
Тема 9. Служби безпеки України	7	1	2			4
Кредит 3. Правоохоронні та правозахисні органи	30	4	6			20
Тема 10. Органи та установи юстиції	10	1	2			7
Тема 11. Нотаріат	10	1	2			7
Тема 12. Адвокатура України	10	2	2			6
Кредит 4. Правоохоронні органи	30	3	8			19
Тема 13. Національне антикорупційне бюро України	7	1	2			4
Тема 14. Державне бюро розслідувань	8	1	2			5
Тема 15. Державна прикордонна служба України	8	1	2			5
Тема 16. Міжнародна організація кримінальної поліції – Інтерпол	7	-	2			5
Усього годин	120	21	30			69

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1.

ТЕМА: ПРЕДМЕТ, СИСТЕМА, ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ УКРАЇНИ»

План

1. Юридичне визначення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності. Основні напрями правоохоронної діяльності. Види правоохоронних органів.
2. Предмет і система навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».
3. Нормативні акти з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України».
4. Завдання та основні функції правоохоронних органів в умовах формування правової держави.
5. Поняття та система міжнародних стандартів судової, правоохоронної та правозахисної діяльності.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

суди, правоохоронні органи, правоохоронна діяльність, правозахисна діяльність, правопорядок, джерела права.

2. Заповніть таблицю.

Предмет дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»	Система дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»	Джерела дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»

3. Оберіть правильну відповідь:

1. *Правоохоронна діяльність держави полягає в тому, що держава:*

1. Не створює для цієї мети спеціальні правоохоронні органи;
2. Не покладає на них завдання у сфері контролю за дотриманням правових норм;
3. Наділяє їх відповідними повноваженнями для виконання покладених завдань;
4. Здійснює правоохоронну функцію;
5. Виконує покладені на неї обов'язки.

2. *Предметом дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є:*

1. Правові основи організації, принципи і напрями діяльності судових та правоохоронних органів, їх повноваження відповідно до чинного законодавства;
2. Предмет є складовою частиною об'єкта;
3. Об'єкт є складовою частиною предмету;
4. Принципи діяльності судових органів;
5. Діяльність судових органів.

3. *Правоохоронні органи це:*

1. Державні органи, на які законодавчими актами покладено здійснення однієї або декількох правоохоронних функцій, для яких їх виконання є основним та повсякденним завданням;
2. Посадові особи, як здійснюють правоохоронні функції;
3. Органи, на які покладається право прийняття законів;
4. Державні органи, які здійснюють правосуддя;
5. Органи, які виконують покладені на них обов'язки.

4. Які ознаки не характерні для правоохоронних органів та організацій?

1. Ці органи створюються на принципах демократії та діють в умовах максимальної гласності;
2. Вони наділені виключно обов'язками щодо застосування примусу;
3. В залежності від характеру правових питань ці органи і організації наділені правом застосовувати відповідні заходи державного та громадського впливу з метою відновлення та укріплення законності та правопорядку аж до кримінального покарання, яке застосовується виключно судом;
4. Вони в силу прямої вказівки в законі та специфічного положення в механізмі держави призначені саме для забезпечення законності та правопорядку, захисту прав та інтересів громадян, трудових колективів, суспільства та держави;
5. Наділені правом застосування примусу.

5. Положення про те, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди, закріплено в:

1. ст.124 Конституції України;
2. ст. 4 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»;
3. ст. 9 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»;
4. ст. 31 Кримінально-процесуального кодексу України.

4. Питання для самоперевірки

1. Що входить до предмету дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»?
2. Чи входять суди до складу правоохоронних органів?
3. Що означають і як співвідносяться поняття «законність» і «правопорядок»?
4. Дайте визначення поняття «юридична діяльність».
5. Які ви знаєте законодавчі джерела дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»?
6. Які ознаки характеризують правоохоронну діяльність?
7. Які існують основні напрямки правоохоронної діяльності?
8. Дайте визначення поняття правопорядку.
9. Які ознаки характеризують правозахисну діяльність?

5. Теми доповідей, презентацій

1. Сутнісні ознаки недержаної правоохоронної діяльності (на прикладі приватної детективної та недержавної охоронної діяльності).
2. Конституційні гарантії захисту людини у сфері правоохоронної діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2.

ТЕМА: СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ. СИСТЕМА СУДОУСТРОЮ

УКРАЇНИ

План

1. Поняття та ознаки судової влади.
2. Форми реалізації судової влади.
3. Система судоустрою:
 - 3.1. Місцеві суди
 - 3.2. Апеляційні суди
 - 3.3. Вищі спеціалізовані суди
 - 3.4. Верховний суд України

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

судова влада, функції судової влади, форми реалізації судової влади, Державна судова адміністрація України, апарат суду, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Національна школа суддів України, служба судової охорони

2. Скласти схему «Система судоустрою України».

3. Оберіть правильну відповідь:

1. До ознак судової влади правомірно належать:

- а) законотворчість, змагальність, правомочність;
- б) виключність, самостійність, повнота, незалежність;
- в) контроль, нагляд, представлення державних інтересів у суді;
- г) зверхність, не підконтрольність, незалежність.

2. Повноваження відповідних органів із розгляду юридичних справ із винесенням щодо них юридично обов'язкових рішень називається:

- а) правопорядком;
- б) інстанційністю;
- в) юрисдикцією;
- г) правомочністю.

3. У межах функції судової влади щодо вирішення юридично значущих справ, що мають правові наслідки, суди (судді) виконують такі види діяльності.

- а) розслідують кримінальні справи;
- б) розглядають і вирішують по суті правові конфлікти;

- в) забезпечують громадську безпеку;
- г) охороняють правопорядок.

4. В Україні є:

- а) три основних форми реалізації судової влади;
- б) чотири основних форми реалізації судової влади;
- в) п'ять основних форм реалізації судової влади;
- г) шість основних форм реалізації судової влади.

5. Конституційний Суд виступає:

- а) органом контролю за дотриманням конституційної законності в державі;
- б) судом загальної юрисдикції;
- в) вищим спеціалізованим судом;
- г) касаційним судом

4. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття судової влади.
2. Назвіть основні ознаки правосуддя.
3. У яких формах здійснюється правосуддя?
4. Як Ви розумієте поняття «засади правосуддя»?
5. Які принципи правосуддя проголошені у міжнародно-правових документах і як вони реалізуються в чинному законодавстві України?
6. Що таке конституційні засади, назвіть їх?
7. Розкрийте зміст засад судочинства, закріплених у ст.129 Конституції України?
8. Які Ви знаєте галузеві засади правосуддя?
9. Що таке судова ланка?
10. Що таке судова інстанція?
11. Які суди складають систему судоустрою України?
12. Як утворюються місцеві, апеляційні та Вищі спеціалізовані суди?
13. Які повноваження має Верховний Суд?

14. Хто може бути присяжним?

15. Які вимоги ставляться до кандидатів на посаду судді?

5. Розв'язати задачу.

Учні 9-го класу Г. (15 років) та Б. (16 років) за попередньою змовою вкрали зі шкільного кабінету комп'ютер, а також два пальта учнів, які зберігалися у гардеробі.

За клопотанням адміністрації школи судове засідання відбулося в актовому залі школи, де навчались Г. і Б. На процесі були присутні вчителі, батьківський актив та учні.

Чи відповідають дії суду принципам судової влади? Охарактеризуйте зміст і значення принципу гласності і відкритості судового процесу. Назвіть правові гарантії реалізації принципу гласності і відкритості судового процесу.

6. Теми доповідей, презентацій

1. Історія розвитку системи судоустрою України.
2. Суд присяжних в Україні та в зарубіжних країнах (2-3 країни на вибір).
3. Кандидатські вимоги та порядок добору кандидатів на посаду судді в Україні та в зарубіжних країнах (2-3 країни на вибір).
4. Місце Верховного Суду в судовій системі України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3.

ТЕМА: КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

План

1. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України.
2. Порядок утворення, склад і повноваження Конституційного Суду України.
3. Проведення у справах в Конституційному Суді.
4. Вимоги до суддів Конституційного Суду, гарантії їхньої діяльності.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Конституційний Суд України, суддя Конституційного суду, Велика палата Конституційного Суду, Сенат Конституційного Суду, Колегія Конституційного Суду, постійні комісії.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Завданням Конституційного Суду України є:

- гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України.
- гарантування верховенства законів держави на всій території України.
- гарантування прав людини на всій території України.
- гарантування принципу поділу влади на всій території України.
- гарантування верховенства права на всій території України.

2. Діяльність Конституційного Суду України ґрунтується на принципах:

- верховенства права,
- незалежності,
- колегіальності,
- рівноправності суддів, гласності, повноти і всебічності розгляду справ та обґрунтованості прийнятих ним рішень.
- всі відповіді є вірними.

3. Верховна Рада України призначає суддів Конституційного Суду України:

- таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів.
- відкритим голосуванням шляхом подання бюлетенів.
- відкритим голосуванням шляхом підняття руки.
- таємним голосуванням через систему «Рада».

- таємним голосуванням шляхом подання підписних листів.

4. Пропозиції щодо кандидатур на посади суддів Конституційного Суду України вносить:

- Голова Верховної Ради України, а також може вносити не менш як $\frac{1}{4}$ народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України

- Голова Верховної Ради України, а також може вносити не менш як $\frac{1}{2}$ народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України

- Голова Верховної Ради України, а також може вносити не менш як $\frac{1}{3}$ народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України

- Голова Верховної Ради України, а також може вносити народний депутат України

- Президент України, а також може вносити не менш як $\frac{1}{4}$ народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України

5. Депутат має право поставити підпис під пропозицією про висунення на посаду судді КСУ:

- лише однієї кандидатури

- не більше двох кандидатур

- не більше трьох кандидатур

- не більше чотирьох кандидатур

- не більше вісімнадцяти кандидатур

6. Призначеними на посади суддів Конституційного Суду України вважаються:

- кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але більше половини голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

- кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але більше $\frac{1}{3}$ голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

- кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але більше $\frac{2}{3}$ голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

- кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але не більше половини голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

- кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але не більше 2/3 голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

7. Якщо кілька кандидатів набрали однакову кількість голосів і після їх призначення було б перевищено необхідне для призначення кількість суддів:

- щодо цих кандидатів проводиться повторне голосування.
- щодо цих кандидатів проводиться повторне обговорення.
- щодо цих кандидатів проводиться парламентське слухання.
- усі кандидати вважаються обраними.
- ці кандидатури знімаються з голосування.

8. У разі припинення повноважень судді Конституційного Суду України, який призначався Верховною Радою України:

- Верховна Рада України призначає іншу особу на цю посаду.
- Президент України призначає іншу особу на цю посаду.
- З'їзд суддів України призначає іншу особу на цю посаду.
- Голова Конституційного Суду України призначає іншу особу на цю посаду.
- всі відповіді є вірними.

9. Яким документом оформляється рішення ВРУ щодо обрання суддів КСУ:

- постановами Верховної Ради України про призначення суддів Конституційного Суду України.
- законами про призначення суддів Конституційного Суду України.
- резолюціями про призначення суддів Конституційного Суду України.
- наказами про призначення суддів Конституційного Суду України.
- листами про призначення суддів Конституційного Суду України.

10. Яким чином з'їзд суддів України визначає кандидатури на посади суддів Конституційного Суду України для включення в бюлетені для таємного голосування:

- за пропозицією делегатів з'їзду відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів з'їзду
- за пропозицією делегатів з'їзду таємним голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів з'їзду

- за пропозицією делегатів з'їзду відкритим голосуванням більшістю голосів делегатів з'їзду
- за пропозицією Голови Верховного Суду України відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів з'їзду
- за пропозицією Вищої Ради юстиції таємним голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів з'їзду

11. Призначеним на посаду судді Конституційного Суду України вважається:

- кандидат, який у результаті таємного голосування одержав більшість голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України.
- кандидат, який у результаті відкритого голосування одержав більшість голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України.
- кандидат, який у результаті таємного голосування одержав 1/3 голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України.
- кандидат, який у результаті таємного голосування одержав 2/3 голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України.
- кандидат, який у результаті відкритого голосування одержав 2/3 голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України.

12. У разі припинення повноважень судді Конституційного Суду України, який призначався з'їздом суддів України:

- з'їзд суддів України у тримісячний строк призначає іншу особу на цю посаду.
- з'їзд суддів України у місячний строк призначає іншу особу на цю посаду.
- з'їзд суддів України у шестимісячний строк призначає іншу особу на цю посаду.
- з'їзд суддів України у семиденний строк призначає іншу особу на цю посаду.
- з'їзд суддів України у річний строк призначає іншу особу на цю посаду.

13. За результатами голосування щодо обрання суддів КСУ з'їздом суддів України головою і секретарем з'їзду підписуються:

- рішення з'їзду суддів України про призначення суддів Конституційного Суду України.
- рішення Верховного Суду України про призначення суддів Конституційного Суду України.

- рішення Вищої ради юстиції про призначення суддів Конституційного Суду України.
- постанова Пленуму Верховного Суду України про призначення суддів Конституційного Суду України.
- ухвала Верховного Суду України про призначення суддів Конституційного Суду України.

14. Суддя Конституційного Суду України повинен бути одягнений у мантію при відправленні своїх обов'язків:

- на пленарному засіданні,
- на засіданні Конституційного Суду України
- в Колегії суддів Конституційного Суду України:
- жодна з відповідей не є вірною.
- три з п'яти відповідей є вірними

15. Підставами для прийняття Конституційним Судом України рішення щодо неконституційності правових актів повністю чи в їх окремих частинах є:

- невідповідність Конституції України;
- порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності;
- перевищення конституційних повноважень при їх прийнятті.
- всі відповіді є вірними

16. Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який:

- на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років.
- на день призначення досяг тридцяти п'яти років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років.
- на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше двадцяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років.

- на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх десяти років.

- на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє однією з регіональних мов і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років.

17. Судді Конституційного Суду України не можуть належати до:

- політичних партій та профспілок, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

- політичних партій та профспілок, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу

- політичних партій та профспілок, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової та викладацької.

- політичних партій та профспілок, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької та творчої.

- політичних партій та профспілок, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, мати акції, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

18. Суддя Конституційного Суду України вступає на посаду:

- з дня складення ним присяги судді Конституційного Суду України.

- з дня прийняття рішення про його призначення суддею Конституційного Суду України.

- з дня опублікування ним присяги судді Конституційного Суду України.

- з дня опублікування рішення про його призначення суддею Конституційного Суду України.

- з дня участі у першому пленарному засіданні Конституційного Суду України.

19. Суддя Конституційного Суду України складає присягу на засіданні Верховної Ради України, яке проводиться за участю:

- Президента України, а також Прем'єр-міністра України, Голови Верховного Суду України або осіб, які виконують їх повноваження.

- Президента України, а також Прем'єр-міністра України, Голови Верховного Суду України, Генерального прокурора України або осіб, які виконують їх повноваження.

- Президента України, а також Прем'єр-міністра України, Голови Верховного Суду України, Міністра юстиції України або осіб, які виконують їх повноваження.

- Президента України, а також Прем'єр-міністра України, Голови Верховного Суду України, Генерального прокурора України, Міністра юстиції України або осіб, які виконують їх повноваження.

- Глави Адміністрації Президента України, а також Прем'єр-міністра України, Голови Верховного Суду України або осіб, які виконують їх повноваження.

20. При введенні воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях повноваження судді Конституційного Суду України та його конституційні права і свободи:

- не можуть бути обмежені.

- тимчасово обмежуються.

- скасовуються.

- можуть бути обмежені лише частково.

- не можуть бути обмежені, крім випадків, встановлених законом.

3. Питання для самоперевірки

1. Яка правова основа діяльності Конституційного Суду України?

2. Які засади діяльності Конституційного Суду України?

3. Який склад Конституційного Суду України?

4. Який порядок утворення та повноваження Конституційного Суду України? 5.

Які гарантії діяльності судді Конституційного Суду України?

6. Назвіть повноваження судді Конституційного Суду України.
7. Вирішення яких завдань покладається на Конституційний Суд України?
8. Які вимоги ставляться до кандидата на посаду судді Конституційного Суду України?
9. Які повноваження має голова Конституційного Суду України?
10. Які Ви знаєте форми звернення до Конституційного Суду України?

4. Розв'язати задачу.

Суддя Конституційного Суду України Дружко М.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ст. 366-2 Кримінального кодексу України (Декларування недостовірної інформації). Які наслідки для судді Конституційного Суду України матиме набрання законної сили обвинувальним вироком за вчинення ним злочину? Відповідь обґрунтуйте з посиланням на норми чинного законодавства.

5. Теми доповідей, презентацій.

1. Місце Конституційного Суду України у системі стримувань і противаг.
2. Конституційні суди та квазіоргани у зарубіжних країнах.
3. Підстави, за яких КСУ відмовляє у відкритті провадження у справах про офіційне тлумачення норм Конституції України.
4. Формування конституційного суду в Україні та зарубіжних країнах: порівняльний аналіз.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4.

ТЕМА: ОРГАНИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВОЇ ВЛАДИ

План

1. Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження.

2. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження.
3. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження.
4. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.
5. Національна школа суддів України: статус, структура, завдання.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Державна судова адміністрація України, апарат суду, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, органи суддівського самоврядування, Національна школа суддів України, служба судової охорони.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. *Назвіть осіб із перелічених нижче, які можуть бути присутні на з'їзді суддів України без спеціального запрошення:*

- 1) Президент України;
- 2) народний депутат України;
- 3) Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- 4) ректор вищого навчального закладу;
- 5) Генеральний прокурор України;
- 6) слідчий прокуратури району;
- 7) член Вищої ради юстиції;
- 8) Міністр оборони України;
- 9) студент I курсу юридичного вузу.

Яким органом скликається черговий з'їзд суддів України та у який період? Яким органом та за яких умов може бути скликаний позачерговий з'їзд суддів України?

2. Система Державної судової адміністрації є:

- а) чотирирівневою;
- б) трирівневою;
- в) дворівневою;
- г) однорівневою

3. Питання для самоперевірки

1. Назвіть склад та повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
2. Визначте статус та повноваження Національної школи суддів України.
3. Назвіть організаційні форми суддівського самоврядування.
4. Які завдання суддівського самоврядування?
5. Визначте статус і повноваження Державної судової адміністрації України.

4. Розв'яжіть задачу.

Визначте повноваження Вищої ради правосуддя України, обґрунтовуючи кожний з запропонованих варіантів відповіді:

1. Вносить подання про призначення суддів на посаду і звільнення їх з посади.
2. Перевіряє відповідність кандидата на посаду судді вимогам, необхідним для зайняття посади судді.
3. Ухвалює рішення про порушення суддями і прокурорами вимог щодо несумісності.
4. За поданням Голови Верховної Ради України видає висновок про можливість обрання кандидатів на посаду Голови Верховного Суду України і Голови Вищого господарського суду України.
5. Ухвалює рішення про накладення дисциплінарного стягнення на суддів Верховного Суду і суддів вищих спеціалізованих судів.

6. Розглядає скарги у зв'язку із висновками і рішеннями кваліфікаційних комісій суддів судів.

5. Теми доповідей, презентацій.

1. Взаємодія Державної судової адміністрації з органами суддівського самоврядування.
2. Правовий статус службовців Державної судової адміністрації.
3. Проблеми вдосконалення правового регулювання забезпечувальної діяльності ДСА України та шляхи їх вирішення.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5.

ТЕМА: НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

План

1. Загальні положення про Національну поліцію України.
2. Принципи діяльності поліції.
3. Система поліції та статус поліцейських.
4. Повноваження поліції.
5. Поліцейські заходи.
6. Соціальний захист поліцейських.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Міністерство внутрішніх справ України, поліція, функції поліції, правовий

статус поліцейського, завдання поліції, соціальний захист поліцейських.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. До системи органів Міністерства внутрішніх справ не належить:

- а) Національна поліція України;
- б) Державна прикордонна служба України;
- в) Військова служба правопорядку;
- г) Національна гвардія України.

2. Структуру центрального органу управління поліції затверджує керівник поліції за погодженням з:

- а) Прем'єр-міністром України;
- б) Міністром внутрішніх справ;
- в) Президентом України;
- г) Головою Верховної ради.

3. Загальна чисельність поліції, що утримується за рахунок коштів Державного бюджету України не може перевищувати:

- а) 35000 осіб;
- б) 45000 осіб;
- в) 60000 осіб;
- г) 140000 осіб.

4. Керівник Національної поліції призначається на посаду та звільняється з посади:

- а) Кабінетом Міністрів України;
- б) Верховною Радою України;
- в) Президентом України;
- г) Міністром внутрішніх справ України.

3. Питання для самоперевірки

1. Які основні завдання МВС України?
2. Які органи входять до структури МВС?
3. На яких принципах здійснюється діяльність поліції?
4. Що виступає правовою основою діяльності поліції?
5. Яка загальна система поліції?
6. Які функції виконують підрозділи поліції?
7. Назвіть основні повноваження поліції.
8. Які вимоги до кандидатів на службу в поліції?
9. Які види поліцейських заходів, можуть застосовуватися поліцією для виконання покладених на неї завдань?
10. Назвіть вимоги до поліцейського заходу.

4. Розв'яжіть задачу.

У М. поблизу вокзалу невідомий вихопив із рук сумку, де знаходились гроші і документи. Намагаючись його наздогнати, вона помітила поліцейського, який проходив поруч, і поклікала його на допомогу. На звернення М. поліцейський тактовно пояснив, що він повертається додому зі зміни, тому знаходиться не при виконанні обов'язків. До того ж, він належить до іншого територіального органу поліції у місті, а кримінальні правопорушення на вокзалі підвідомчі привокзальному територіальному органу поліції, до яких і потрібно звернутися у даній ситуації.

Оцініть ситуацію з точки зору прав і обов'язків поліцейських. Яким чином розмежується компетенція територіальних підрозділів поліції?

5. Теми доповідей, презентацій.

1. Роль Національної поліції України у боротьбі із кримінальними правопорушеннями.
2. Правовий і соціальний захист працівників поліції та членів їх сімей.

3. Дисциплінарна відповідальність працівників поліції.
4. Особливості застосування поліцією заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї.
5. Напрямки взаємодії Національної поліції України з правоохоронними органами та громадськістю.
6. Діяльність поліції в зарубіжних країнах.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6.

ТЕМА: ОРГАНИ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

План:

1. Поняття, засади і форми досудового розслідування.
2. Види органів досудового розслідування, їх завдання, функції, компетенція.
3. Повноваження керівника органу досудового розслідування та слідчого.
4. Органи досудового розслідування МВС України.

Додаткові питання (обов'язково до виконання):

1. Слідчі (розшукові) дії.
2. Негласні слідчі (розшукові) дії.
3. Зупинення та закінчення досудового розслідування.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

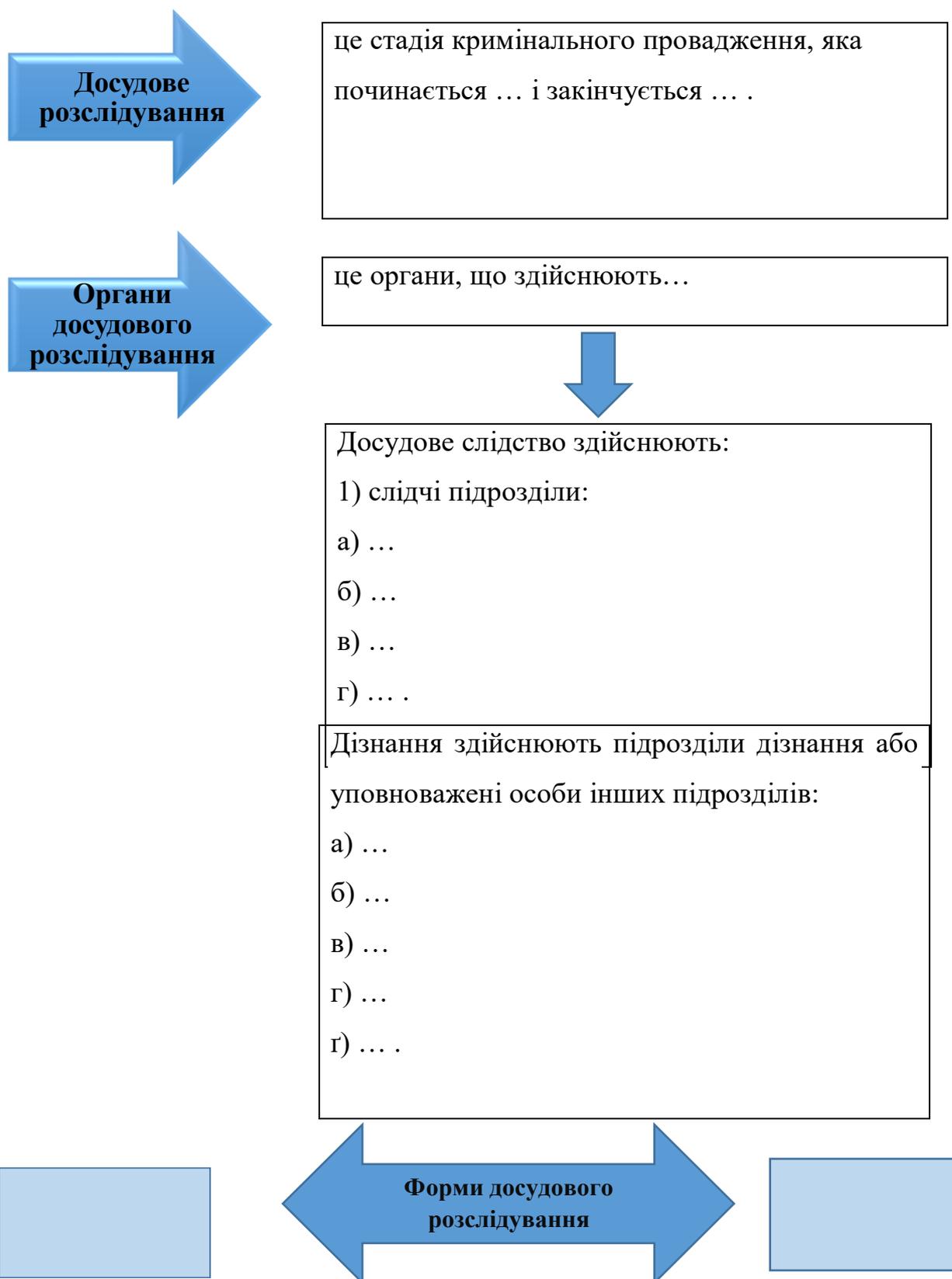
II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Досудове розслідування, досудове слідство, дізнання, органами досудового розслідування, слідчий.

2. Заповніть таблиці.

Таблиця 1. ПОНЯТТЯ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Таблиця 2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше *ніж 24 години* після повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного його виявлення зобов'язаний внести ...

Строк досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру становить:

дванадцять місяців - у кримінальному провадженні щодо ...

вісімнадцять місяців - у кримінальному провадженні щодо ...

З дня повідомлення особі про підозру досудове розслідування повинно бути закінчене:

протягом 72 годин – у разі ...

протягом 20 діб – у разі ...

протягом 1 місяця – у разі ...

протягом 2 місяців – у разі ...

Термін досудового розслідування **може бути продовжений**, але при цьому загальний термін досудового розслідування **не може перевищувати**

одного місяця з дня ...

шести місяців із дня ...

дванадцяти місяців із дня ...

Відомості про досудове розслідування

можна розголошувати лише з письмового дозволу ...

3. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття «досудове розслідування».
2. Якою є компетенція слідчих підрозділів та підрозділів дізнання?
3. Які слідчі підрозділи входять до органів досудового розслідування? Охарактеризуйте підслідність кожного.
4. Охарактеризуйте правове становище керівника органу досудового розслідування.
5. В чому полягає процесуальна незалежність та самостійність діяльності слідчого?
6. Назвіть повноваження слідчого органів досудового розслідування.
7. Дайте визначення поняття дізнання, як форми досудового розслідування. Якими повноваженнями наділений дізнавач у кримінальному провадженні?
8. Назвіть суб'єкти, які уповноваженні розслідувати кримінальні проступки.
9. Дайте визначення оперативно-розшукової діяльності. Які органи мають право її здійснювати? Назвіть їх повноваження.

4. Розв'яжіть задачу.

Під час розслідування кримінального провадження виникла необхідність провести обшук житла громадянина К. Слідчий звернувся з відповідним клопотанням до прокурора, але згоди не отримав. Після цього слідчий звернувся з аналогічним клопотанням безпосередньо до слідчого судді.

Чи додержано у вказаній ситуації вимоги кримінально-процесуального законодавства? У чому полягає процесуальна свобода слідчого? Який порядок оскарження рішень прокурора?

5. Теми доповідей, презентацій.

1. Засади організаційної побудови і діяльності слідчих підрозділів Національної поліції України.
2. Повноваження слідчого під час стадії досудового розслідування.
3. Гарантії процесуальної незалежності та самостійності діяльності слідчого.
4. Повноваження керівника органу досудового розслідування.
5. Поняття, сутність дізнання як форми досудового розслідування.
6. Суб'єкти, уповноваженні розслідувати кримінальні проступки та розмежування їх повноважень.
7. Порівняльний аналіз процесуального статусу слідчого та дізнавача.
8. Особливості початку досудового розслідування у формі дізнання.
9. Органи досудового розслідування в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7.

Тема: ПРОКУРАТУРА УКРАЇНИ

План

1. Загальна характеристика основних завдань та функцій прокуратури.
2. Правові засади діяльності прокуратури.
3. Система органів прокуратури.
4. Кадри органів прокуратури.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Прокуратура України, прокурор, Офіс Генерального прокурора, обласна прокуратура, окружна прокуратура, Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Відповідно до ст. 2 Закону на прокуратуру не покладаються такі функції:

- а) підтримання державного обвинувачення в суді;
- б) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом та главою 12 розділу III Цивільного процесуального кодексу України;
- в) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- г) досудове слідство.

2. До системи прокуратури України не належать:

- а) Офіс Генерального прокурора;
- б) обласні прокуратури;
- в) районні прокуратури;
- г) Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

3. Накази Генерального прокурора є:

- а) законодавчими актами;
- б) нормативно-правовими актами;
- в) процесуальними актами;
- г) усними актами.

3. Питання для самоперевірки

1. В чому полягають основні засади організації та діяльності прокуратури?
2. Яка структура Офісу Генерального прокурора?
3. Яка структура обласної та окружної прокуратури?
4. Який порядок призначення прокурорів на посаду?
5. В якому порядку і яким чином заохочуються і притягуються до дисциплінарної відповідальності працівники прокуратури?

6. Назвіть повноваження керівника обласної прокуратури.
7. Які завдання прокурорського самоврядування?
8. Визначте статус та повноваження всеукраїнської конференції прокурорів.
9. Визначте статус, склад та повноваження Ради прокурорів України.
10. Які особливості організації і діяльності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.

4. Заповніть таблиці.

Таблиця №1.

Прокурор	Повноваження
Генеральний прокурор	
Керівник обласної прокуратури	
Керівник окружної прокуратури	

Таблиця №2.

№п/п	Функції органів прокуратури	Зміст
1.		
2.		
3.		
4.		

5. Розв'яжіть задачі.

Задача 1. Група народних депутатів України звернулась із запитом до Генерального прокурора про хід розслідування кримінального провадження щодо

голови Н-ської обласної ради і про підстави його затримання. В якій мірі, згідно з законодавством, цей запит може бути задоволеним або незадоволеним?

Задача 2.

У., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до прокуратури області із заявою прийняти його на посаду прокурором у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Старший помічник прокурора області по кадрах відмовив йому.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що пред'являються до осіб, які призначаються на посади прокурорів.

6. Теми доповідей, презентацій.

1. Прокурорське самоврядування та органи, що забезпечують діяльність прокуратури.
2. Підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором.
3. Представництво інтересів держави в суді прокурором.
4. Дисциплінарна відповідальність працівників прокуратури.
5. Надання правової допомоги відповідно до міжнародних угод. Координаційна діяльність прокуратури.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8.

Тема: СЛУЖБА БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

План:

1. Загальна характеристика Служби безпеки України та її місце в системі органів державної влади України.
2. Система та організація діяльності СБУ.
3. Повноваження СБУ.
4. Кадрове забезпечення СБУ.

5. Соціальний і правовий захист військовослужбовців і працівників служби безпеки України.
6. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки. Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності Служби безпеки України.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

національна безпека, об'єкти національної безпеки, розвідувальний орган, розвідувальна інформація, контррозвідувальна діяльність, державний кордон.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Організаційна структура Служби безпеки України визначається:

- а) Президентом України;
- б) Головою Верховної Ради України;
- в) Прем'єр-міністром України;
- г) Головою Служби безпеки України.

2. В оперативно-службовій діяльності Служба безпеки України дотримується принципів поєднання:

- а) гласності і конспірації;
- б) єдиноначальності і законності;
- в) колегіальності і безпеки;
- г) режиму секретності та охорони державної таємниці.

3. Служба безпеки України - державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує:

- а) громадську безпеку;
- б) державну безпеку України;
- в) особисту безпеку;
- г) безпеку Президента України.

4. Використання Служби безпеки України в партійних, групових чи особистих інтересах:

- а) допускається для захисту Президента;
- б) допускається з дозволу Президента;
- в) допускається з дозволу Верховної Ради;
- г) не допускається.

5. Голова Служби безпеки України призначається на посаду та звільняється з посади:

- а) Головою Верховної Ради;
- б) Президентом України;
- в) Прем'єр-міністром України;
- г) Спеціальною комісією.

3. Питання для самоперевірки

1. Яка структура Закону України «Про Службу безпеки України»?
2. Які завдання покладаються на Службу безпеки України?
3. Яка система органів Служби безпеки України?
4. Яку роль відіграє Колегія Служби безпеки України?
5. Які є повноваження у Служби безпеки України?
6. Які існують гарантії, спрямовані на соціальний і правовий захист працівників Служби безпеки України?

4. Розв'яжіть задачу.

Користуючись Законом України «Про Службу безпеки України» (п.7 ст.25) від 25.03.1992р. та КПК України (ст. 233) та ін. нормативно-правовими актами (Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.92р. п. 21 ч.1 ст.8) вирішити ситуацію.

При розв'язанні задачі обов'язково посилається на статті та частини статей відповідного нормативно-правового акту.

1. У ході переслідування підозрюваного у вчиненні крадіжки 14 серпня співробітники Служби безпеки України проникли на присадибну ділянку П., провели її огляд і обшук дачного будинку, зламавши при цьому вхідні двері. Дізнавшись про це, П. звернувся до органу Служби безпеки із вимогою надати пояснення щодо цього випадку. Не отримавши пояснень протягом місяця, П. подав скаргу до суду із вимогою відшкодувати заподіяну йому працівниками Служби безпеки України матеріальну і моральну шкоду. Викликаний до суду представник Служби безпеки України заперечив проти скарги, мотивуючи тим, що їх співробітники вже 16 серпня за погодженням із прокурором звернулися до слідчого судді із клопотанням про проведення обшуку і отримали ухвалу слідчого судді на обшук житла.

Яке рішення повинен прийняти суд?

Які права і обов'язки Служби безпеки України передбачені законодавством?

5. Теми доповідей, презентацій.

1. Історія розвитку Служби безпеки України.

2. Особливості соціального і правового захисту працівників Служби безпеки України.
3. Колегія Служби безпеки України, її склад і повноваження.
4. Роль Служби безпеки України у боротьбі зі злочинністю.
5. Служба безпеки України та права людини.
6. Правовий статус Центрального розвідувального управління США.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9.

ТЕМА: ОРГАНИ ТА УСТАНОВИ ЮСТИЦІЇ

План

1. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та повноваження.
2. Територіальні органи юстиції, система та правові засади діяльності.
3. Система органів, діяльність яких спрямовується та координується Міністерством юстиції України.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Оберіть правильну відповідь:

1. Хто наразі перебуває на посаді Міністра юстиції України?

- a) Петренко Павло Дмитрович
- b) Севастьянова Наталія Іларіоновна
- c) Стефанішина Ольга Віталіївна
- d) Малюська Денис Леонтійович

2. Установи та органи юстиції:

- a) Державні нотаріальні контори, науково-дослідні установи судових експертиз, підрозділи з питань банкрутства;
- b) Державні нотаріальні контори, науково-дослідні установи судових експертиз, підрозділи з питань банкрутства, представники урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини;
- c) Державні нотаріальні контори, науково-дослідні установи судових експертиз.

3. Органи, що координуються через Міністра юстиції:

- a) Державна архівна служба України, Державна виконавча служба України, Державна пенітенціарна служба України, Державна реєстраційна служба України, Державна служба України з питань захисту персональних даних;
- b) Державна архівна служба України, Державна виконавча служба України, Державна пенітенціарна служба України;
- c) Державна архівна служба України, Державна виконавча служба України, Державна пенітенціарна служба України, Державна служба України з питань захисту персональних даних.

4. Чи має право Міністерство юстиції залучати спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їх керівниками), вчених, представників інститутів громадянського суспільства (за згодою) до розгляду питань, що належать до компетенції Міністерства?

- a) так;
- b) ні;
- c) не частіше 3 разів на рік;
- d) не частіше 5 разів на рік.

5. Які нормативно – правові документи видає Міністерство юстиції?

- a) накази;

- b) постанови;
- c) закони;
- d) ухвали.

6. Міністр юстиції України призначається на посаду та звільняється:

- a) призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади Президентом України;
- b) призначається на посаду за поданням Прем'єр-міністра України і звільняється з посади ним же;
- c) призначається на посаду за поданням Президентом і звільняється з посади Президентом України.

7. Міністр має першого заступника та заступника Міністра - керівника апарату, які призначаються на посади:

- a) за поданням Прем'єр-міністра України і звільняються з посад Президентом України.
- b) за поданням Прем'єр-міністра України і звільняються з посад Міністром юстиції.
- c) за поданням Міністра юстиції і звільняються з посад Президентом України.

8. Гранична чисельність працівників Мін'юсту України затверджується:

- a) Президентом України;
- b) Кабінетом Міністрів України;
- c) Міністром юстиції.

9. Чи є Мін'юст України юридичною особою? Має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України?

- a) так;
- b) ні;

10. Положення про Міністерство юстиції України затверджено?

- a) Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 395/2011
- b) Указом Президента України від 7 квітня 2011 року № 395/2011
- c) Указом Президента України від 8 квітня 2011 року № 395/2011
- d) Указом Президента України від 9 квітня 2011 року № 395/2011.

2. Заповніть порівняльну таблицю.

Основні завдання Міністерства юстиції України	Основні повноваження Міністерства юстиції України	Основні обов'язки Міністерства юстиції України

3. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття Міністерство юстиції України.
2. Яка структура, основні завдання та повноваження Міністерства юстиції України?
3. Які структурні підрозділи міжрегіонального управління Міністерства юстиції України?
4. Назвіть систему органів Міністерства юстиції України.
5. Які повноваження державної виконавчої служби України?
6. Що є правовою основою діяльності державної виконавчої служби?

4. Теми доповідей, презентацій.

1. Повноваження Міністерства юстиції України.
2. Основні завдання Міністерства юстиції України.
3. Правові засади діяльності Державної архівної служби України.
4. Структура апарату Міністерства юстиції України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 10.

Тема: НОТАРІАТ

План

1. Поняття нотаріату. Предмет і завдання нотаріальної діяльності.
2. Вимоги до посади нотаріуса, його права і обов'язки.
3. Помічник нотаріуса.
4. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату, її склад і повноваження
5. Анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю.
6. Організація роботи в нотаріальних органах.
7. Компетенція нотаріальних органів і посадових осіб.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

нотаріус, нотаріальний округ, робоче місце нотаріуса, нотаріальна діяльність.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії з метою надання їм юридичної достовірності, – це:

- а) Національна поліція України;
- б) Прокуратура України;
- в) Нотаріат України;
- г) Адвокатура України.

2. Правовими основами діяльності нотаріату є:

- а) Конституція України, Закон України «Про нотаріат» та інші законодавчі акти;

- б) Конституція України, Закон України «Про державну службу» та інші законодавчі акти;
- в) Конституція України, Закон України «Про прокуратуру» та інші законодавчі акти;
- г) Конституція України, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інші законодавчі акти.

3. Контроль за організацією нотаріату, перевірка організації нотаріальної діяльності нотаріусів, додержання порядку учинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства здійснюють:

- а) Міністерство внутрішніх справ України та його територіальні органи;
- б) Міністерство освіти і науки України та його територіальні органи;
- в) Міністерство закордонних справ України та його територіальні органи;
- г) Міністерство юстиції України та його територіальні органи.

4. Учinenня нотаріальних дій в Україні покладається на:

- а) адвокатів, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або займають приватною нотаріальною діяльністю;
- б) нотаріусів, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або займають приватною нотаріальною діяльністю;
- в) прокурорів, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах або займають приватною нотаріальною діяльністю; г) адвокатів, які працюють у державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах, та на нотаріусів, які займають приватною нотаріальною діяльністю.

5. Сукупність відомостей, одержаних під час учinenня нотаріальної дії або звернення до нотаріуса зацікавленої особи, зокрема про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки, – це:

- а) нотаріальна таємниця;
- б) службова таємниця;
- в) адвокатська таємниця;
- г) державна таємниця.

3. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття нотаріат в Україні.
2. Назвіть систему нотаріальних органів в Україні.
3. Які завдання органів нотаріату?
4. Яке нормативно-правове забезпечення організації та діяльності органів нотаріату?
5. Яке правове регулювання діяльності нотаріату?
6. Які вимоги ставляться до осіб, які бажають займатися нотаріальною діяльністю?
7. Які повноваження державних нотаріусів?
8. Які повноваження приватних нотаріусів?
9. Дайте визначення поняття нотаріальна таємниця.
10. Які повноваження посадових осіб, які уповноважені вчиняти окремі нотаріальні дії?
11. Яка відповідальність нотаріуса?
12. Назвіть кваліфікаційні комісії нотаріату, їх структура і повноваження.

4. Вирішіть завдання

Приватний нотаріус вчинив нотаріальні дії:

- 1) видав дублікати документів, що зберігаються в справах нотаріату;
- 2) видав свідоцтво про право на спадщину;
- 3) вжив заходів до охорони спадкового майна;
- 4) засвідчив справжність підпису на документі, призначеному для дії за кордоном;
- 5) від імені клієнта склав позовну заяву до господарського суду;
- 6) склав протокол огляду місця події у кримінальній справі на прохання слідчого;
- 7) посвідчив протест прокурора на незаконне рішення міської ради;
- 8) вчинив виконавчий напис про стягнення заборгованості з заробітної плати. *Які з перелічених дій нотаріуса є правомірними? Відповідь обґрунтуйте з посиланнями на відповідні норми правових актів.*

5. Заповніть таблицю

Опрацювати Положення про державний нотаріальний архів. Затверджено Наказом Міністерства юстиції України 18.05.2009 № 870/5. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 травня 2009 р. за № 443/16459 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-09#Text>

та заповнити таблицю:

№ п/п	Завдання архіву	Функції архіву

6. Розв'яжіть задачу.

Нотаріус Н-ської нотаріальної контори направив спадкоємцю Грушко П. лист наступного змісту: “Вами була подана заява про прийняття спадщини 23 травня 2022 р. після померлого 25 листопада 2021 р. Іванчука О. До цього часу Ви жодного разу не звертались в нотаріальну контору щодо оформлення документів на спадщину. На запити нотаріуса не відповідаєте. Прошу Вас відповісти, чому Ви не оформлюєте спадщину. У випадку неотримання відповіді спадщина буде видана повністю дружині померлого”.

На підставі норм чинного законодавства обґрунтуйте, яких помилок припустився нотаріус? Які принципи нотаріального процесу при цьому порушуються?

6. Теми доповідей, презентацій.

1. Кваліфікаційна комісія нотаріату, її склад і повноваження. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату.
2. Порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю і підстави для його анулювання.
3. Зупинення та припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
4. Правила професійної етики нотаріусів України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 11.

ТЕМА: АДВОКАТУРА

План

1. Поняття, завдання, принципи та організаційні форми діяльності адвокатури.
2. Кваліфікаційний іспит особи, яка виявила бажання стати адвокатом. Стажист адвоката. Стажування.
3. Види адвокатської діяльності. Професійні права та обов'язки адвоката.
4. Гарантії адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

адвокат, адвокатська діяльність, представництво, захист, дисциплінарне провадження щодо адвоката.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, – це:

- а) Національна поліція України;
- б) Прокуратура України;
- в) Адвокатура України;
- г) Національна гвардія України.

2. Правовими основами діяльності адвокатури є:

- а) Конституція України, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інші законодавчі акти;

- б) Конституція України, Закон України «Про державну службу» та інші законодавчі акти;
- в) Конституція України, Закон України «Про прокуратуру» та інші законодавчі акти;
- г) Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію» та інші законодавчі акти.

3. Адвокатська діяльність здійснюється на принципах:

- а) верховенства права, соціальної справедливості, незалежності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів;
- б) верховенства права, законності, недоторканності власності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів;
- в) законності, незалежності, конфіденційності, гуманності, уникнення конфлікту інтересів;
- г) верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності, уникнення конфлікту інтересів.

4. Гарантоване державою право адвокатів самостійно вирішувати питання організації та діяльності адвокатури в порядку, встановленому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», – це:

- а) договірні умови про надання правової допомоги;
- б) адвокатське самоврядування;
- в) гарантія адвокатської діяльності;
- г) юридична відповідальність адвокатів.

5. Відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» Рада адвокатів України забезпечує ведення:

- а) Єдиного реєстру адвокатів та суддів України;
- б) Єдиного реєстру адвокатів та прокурорів України;
- в) Єдиного реєстру адвокатів та нотаріусів України;
- г) Єдиного реєстру адвокатів України.

3. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття адвокатура України.
2. Яка правова основа діяльності адвокатури України?
3. На яких принципах здійснюється адвокатська діяльність?
4. Який порядок набуття права на заняття адвокатською діяльністю?
5. Навіть організаційні форми та види адвокатської діяльності.
6. Які права і обов'язки адвоката?
7. Договір про надання правової допомоги.
8. Які правові підстави та види стягнень можуть застосовуватися до адвоката?
9. Що входить до змісту поняття «адвокатська таємниця»?
10. Які гарантії адвокатської діяльності?
11. Який порядок надання адвокатом безоплатної правової допомоги?
12. Назвіть організаційні форми адвокатського самоврядування.

4. Заповніть таблиці.

На підставі Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 р. № 5076-17 заповнити таблиці:

1. Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю

Підстави зупинення права на заняття адвокатською діяльністю:	Строк, з якого зупиняється право на заняття адвокатською діяльністю:	Строк, з якого поновлюється право на заняття адвокатською діяльністю:
1.		
2.		
3.		
4.		

2. Припинення права на заняття адвокатською діяльністю

Підстави припинення права на заняття адвокатською діяльністю шляхом анулювання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю:	Строк, з якого припиняється право на заняття адвокатською діяльністю:	Строк, з якого поновлюється право на заняття адвокатською діяльністю:

3. Дисциплінарна відповідальність адвоката

	Визначення	Стадії дисцип. пров.	Зміст стадії дисцип. пров.	Види дисциплінарних стягнень, строк застосування дисциплінарних стягнень
Дисциплінарне провадження стосовно адвоката				

6. Виконайте завдання.

Складіть заяву про ознайомлення з матеріалами справи за позовом Феценко Б.С. до Лисенка С.М. про встановлення факту припинення шлюбних відносин. Ознайомлення буде проводитись із застосування технічного пристрою – фотоапарату на смартфоні LENOVO.

7. Розв'яжіть задачу.

До адвоката Доценко О.Л. звернувся клієнт за консультацію, у ході якої адвокат прийшов до висновку про причетність клієнта до легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Наступного дня до адвоката Доценко О.Л. звернулися співробітники правоохоронних органів, які запропонували адвокату надати інформацію щодо питань, з яких до адвоката звернувся клієнт, адже це може бути важливим для розслідування тяжкого злочину.

Чи може адвокат надати таку інформацію? Чи є зазначена інформація адвокатською таємницею? Чи може бути надано перевагу протидії скоєння злочинів над розголошенням адвокатської таємниці?

8. Теми доповідей, презентацій.

1. Виникнення і розвиток адвокатури в Україні.
2. Безоплатна правова допомога в Україні.
3. Вища кваліфікаційна комісія адвокатури.
4. Гарантії адвокатської діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 12.

Тема: НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ

План

1. Статус, завдання, основні принципи та правові основи діяльності Національного антикорупційного бюро України.
2. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України.
3. Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження.
4. Статус працівників НАБУ.
5. Відповідальність та правовий захист працівників Національного антикорупційного бюро України.
6. Контроль за діяльністю Національного антикорупційного бюро України та його підзвітність.
7. Дисциплінарна відповідальність працівників та Дисциплінарна комісія Національного бюро

8. Підрозділи внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Національне антикорупційне бюро України, функції Національного антикорупційного бюро України, директор Національного антикорупційного бюро України.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Державний правоохоронний орган, який займається розслідуванням та розкриттям корупційних правопорушень з боку вищих посадових осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, – це:

- а) Національне антикорупційне бюро України;
- б) Державне бюро розслідувань;
- в) Державна служба з надзвичайних ситуацій України;
- г) Державна прикордонна служба України.

2. Що з переліченого є основною функцією Національного антикорупційного бюро України:

- а) здійснення загального управління у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги та безоплатної вторинної правової допомоги;
- б) протидія корупційним правопорушенням, які вчинені високопосадовцями та становлять загрозу національній безпеці України;
- в) розкриття та розслідування злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України;

г) забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України.

3. Національне антикорупційне бюро України складається з:

- а) Центрального управління та відділу детективів;
- б) регіональних органів;
- в) утворених в установленому порядку територіальних органів;
- г) Центрального і територіальних управлінь.

4. Гранична кількість центрального та територіальних управлінь Національного антикорупційного бюро України становить:

- а) 500 осіб;
- б) 600 осіб;
- в) 700 осіб;
- г) 300 осіб.

5. Керівництво діяльністю Національного антикорупційного бюро України здійснює:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) директор Національного антикорупційного бюро України;
- в) Прем'єр-міністр України;
- г) Міністр юстиції України.

3. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття Національне антикорупційне бюро України.
2. Які основні завдання Національного антикорупційного бюро України?
3. Яка правова основа діяльності Національного антикорупційного бюро України?
4. Які основні принципи діяльності Національного антикорупційного бюро України?
5. Яка загальна структура і чисельність Національного антикорупційного бюро України?
6. Які основні повноваження Директора Національного антикорупційного бюро України?

7. Які спеціальні звання встановлюються особам начальницького складу Національного антикорупційного бюро України?

8. Які обов'язки Національного антикорупційного бюро України?

9. Хто здійснює контроль за діяльністю Національного антикорупційного бюро України?

10. Ким призначаються на посаду та звільняються керівники та працівники підрозділів внутрішнього контролю центрального та територіальних управлінь Національного антикорупційного бюро України?

4. Заповніть таблиці.

На підставі Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 № 1698-VII, заповнити таблиці.

Таблиця №1.

№ з/п	Права Національного бюро	Обов'язки Національного бюро

Таблиця №2.

№ з/п	Повноваження Директора Національного бюро	Повноваження Директора територіального управління Національного бюро

Таблиця №3.

№ з/п	Підстави для притягнення працівника Національного бюро до дисциплінарної відповідальності:

5. Розв'яжіть задачу.

Громадянка України А. мала намір взяти участь у конкурсі до Національного антикорупційного бюро України. Під час проходження конкурсу до Національного антикорупційного бюро України А. вийшла заміж та, не відмовляючись від українського громадянства, набула громадянство іншої країни.

Чи може бути А. призначена на посаду в Національному антикорупційному бюро України?

6. Теми доповідей, презентацій.

1. Історія становлення та розвитку Національного антикорупційного бюро України.
2. Національне антикорупційне бюро України, як правоохоронний орган з виявлення та розслідування корупційних злочинів.
3. Правові засади діяльності Національного антикорупційного бюро України. 4. Місце Національного антикорупційного бюро України серед центральних органів України в рамках міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 13.

ТЕМА: ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

План

1. Державне бюро розслідувань: правові основи, завдання та принципи.
2. Система і структура ДБР.
3. Вимоги до Директора ДБР, повноваження директора ДБР.
4. Статус працівника ДБР.
5. Повноваження ДБР.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Державне бюро розслідувань, принципи діяльності ДБР, завдання ДБР.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Державний правоохоронний орган, на який покладають завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень щодо високопосадовців, суддів, працівників правоохоронних органів, та тих, хто вчинив військові злочини, – це:

- а) Національне антикорупційне бюро України;*
- б) Державне бюро розслідувань;*
- в) Державна служба з надзвичайних ситуацій України;*
- г) Державна прикордонна служба України.*

2. Що з переліченого входить до повноважень Державного бюро розслідувань України:

- а) здійснення загального управління у сфері надання безоплатної первинної правової допомоги та безоплатної вторинної правової допомоги;*
- б) протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму (щодо нотаріусів, адвокатів та інших осіб, які надають юридичні послуги);*
- в) розкриття та розслідування злочинів проти встановленого порядку несення військової служби (військових злочинів), крім злочинів, передбачених статтею 422 Кримінального кодексу України;*
- г) забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України.*

3. Систему Державного бюро розслідувань складають:

- а) центральний апарат, територіальні органи, навчальні заклади та науково-дослідні установи;*
- б) центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи;*
- в) спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи;*
- г) центральний апарат, територіальні органи, спеціальні підрозділи, навчальні заклади та науково-дослідні установи.*

4. Гранична кількість центрального апарату та територіальних управлінь Державного бюро розслідувань становить:

- а) 2 тисячі 500 осіб;*

- б) 1 тисяча 500 осіб;
- в) 1 тисяча 600 осіб;
- г) 1 тисяча 300 осіб.

5. Керівництво діяльністю Державного бюро розслідувань здійснює:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Директор Державного бюро розслідувань;
- в) Прем'єр-міністр України;
- г) Міністр юстиції України.

3. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняття Державного бюро розслідувань.
2. Назвіть основні засади організації та діяльності Державного бюро розслідувань.
3. Які завдання Державного бюро розслідувань?
4. Які повноваження Державного бюро розслідувань?
5. Назвіть соціальний, правовий захист та відповідальність працівників Державного бюро розслідувань.
6. Які правові гарантії забезпечують виконання завдань Державного бюро розслідувань?
7. Визначте систему Державного бюро розслідувань.
8. Окресліть компетенцію Державного бюро розслідувань.
9. Які органи здійснюють нагляд за діяльністю Державного бюро розслідувань?
10. Які причини створення Державного бюро розслідувань та напрями його діяльності?
11. Яка підслідність Державного бюро розслідувань?

4. Заповніть таблицю.

Вимоги до керівників Державного бюро розслідувань

Директор Державного бюро розслідувань	Перший заступник Директора Державного бюро розслідувань	Заступник Директора Державного бюро розслідувань

5. Розв'яжіть задачі.

Задача 1.

Слідчий ДБР О. під час проведення досудового розслідування визнав необхідним застосування такої негласної слідчої (розшукової) дії, як зняття інформації з електронних інформаційних мереж. Слідчий О. звернувся до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на втручання у приватне спілкування між підозрюваними А. та Б. Отримавши ухвалу слідчого судді, слідчий дослідив спілкування електронною поштою між підозрюваними А. та Б. В одному з листів йшлося про детальне планування вчинити кримінальне правопорушення, розслідування якого здійснює слідчий О.

Чи є законними дії слідчого О. щодо зняття інформації з електронних інформаційних мереж в такій ситуації?

Задача 2.

Слідчий ДБР, під час проведення досудового розслідування кримінального правопорушення, вчиненого старшим інспектором патрульної поліції, отримав від нього оригінали документів, які потім випадково загубив.

Що в даному випадку зобов'язаний зробити слідчий як сторона кримінального провадження?

6. Виконайте завдання.

Дослідіть розмежування повноважень ДБР, НАБУ, Національної поліції щодо розслідування кримінальних правопорушень

7. Теми доповідей, презентацій.

1. Історія становлення і розвитку Державного бюро розслідувань.
2. Правовий статус Директора Державного бюро розслідувань.
3. Порядок добору кадрів до Державного бюро розслідувань.
4. Роль Державного бюро розслідувань серед інших правоохоронних органів.
5. Взаємодія Державного бюро розслідувань з іншими державними органами.
6. Шляхи подальшого вдосконалення системи Державного бюро розслідувань.
7. Правовий захист працівників Державного бюро розслідувань.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ 14.

ТЕМА: ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ

План

1. Державна прикордонна служба України.
2. Основні завдання та функції Державної прикордонної служби України.
3. Структура Державної прикордонної служби України.
4. Повноваження Державної прикордонної служби, права працівників Державної прикордонної служби.
5. Основні напрямки діяльності Державної прикордонної служби України.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Розкрити основні поняття та терміни теми:

Державна політика у сфері охорони державного кордону, державний кордон України, виключна морська економічна зона України, Державна прикордонна служба України, морська охорона, прикордонний загін, окремий контрольно-пропускний пункт.

2. Оберіть правильну відповідь:

1. Хто є головою Державної прикордонної служби?

- а) Цигикал Петро Олександрович;
- б) Серватюк Василь Миколайович;
- в) Піменов Василь Олександрович;
- г) Дейнеко Сергій Васильович.

2. Органами охорони державного кордону є:

а) прикордонний загін, окремий контрольно-пропускний пункт та авіаційна частина;

б) прикордонний загін та авіаційна частина.

в) прикордонний загін та окремий контрольно-пропускний пункт.

3. Закон України «Про державну прикордонну службу України» був прийнятий:

а) у 2018 році;

б) у 2017 році;

в) у 2019 році;

г) у 2003 році.

4. Принципами діяльності Державної прикордонної служби України є:

а) законність та позапартійність;

б) законність, повага до прав людини та громадянина, позапартійність.

в) законність, повага до прав людини та громадянина, позапартійність, поєднання гласних, негласних і конспіративних форм і методів діяльності;

г) законність, повага до прав людини та громадянина, позапартійність, поєднання гласних, негласних і конспіративних форм і методів діяльності, єдиноначальність, колегіальність;

5. Що здійснює морська охорона Державної прикордонної служби України?

а) охорону державного кордону на морі, річках, озерах та інших водоймах;

б) охорону державного кордону на морі, річках, озерах та інших водоймах; контроль за плаванням і перебуванням українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у прилеглий зоні, територіальному морі та внутрішніх водах України;

в) охорону державного кордону на морі, річках, озерах та інших водоймах; контроль за плаванням і перебуванням українських та іноземних невійськових суден і військових кораблів у прилеглий зоні, територіальному морі та внутрішніх водах України, заходженням іноземних невійськових суден і військових кораблів у внутрішні води і порти України та перебуванням у них; охорону суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні та контроль

за реалізацією прав і виконанням зобов'язань у цих зонах інших держав, українських та іноземних юридичних і фізичних осіб, міжнародних організацій.

6. Що є органами забезпечення державної прикордонної служби?

а) Органами забезпечення Державної прикордонної служби України є підприємства, установи, а також підрозділи технічного, матеріального, медичного та інших видів забезпечення її діяльності, які функціонують як самостійно, так і в складі відповідно центрального органу виконавчої влади;

б) Органами забезпечення Державної прикордонної служби України є підприємства, установи, а також підрозділи технічного, матеріального, медичного та інших видів забезпечення її діяльності;

в) Органами забезпечення Державної прикордонної служби України є підприємства, установи.

7. Що таке розвідувальні органи України?

а) спеціально уповноважені законом органи;

б) спеціально уповноважені законом органи на здійснення розвідувальної діяльності;

в) спеціально уповноважені законом органи на здійснення розвідувальної діяльності. Розвідувальний орган України може функціонувати як самостійний державний орган, так і у складі центрального органу виконавчої влади.

3. Заповніть таблицю.

Основні завдання прикордонної авіації	Основні завдання Морської охорони

4. Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні завдання та функції Державної прикордонної служби.
2. Назвіть принципи та правові основи діяльності Державної прикордонної служби.
3. Розкрийте організаційну структуру діяльності ДПС.
4. Розкрийте повноваження ДПС.
5. Визначте основні повноваження голови Державної прикордонної служби.

5. Теми доповідей, презентацій.

1. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів, зброї та бойової техніки особовим складом Державної прикордонної служби України.
2. Правові наслідки застосування фізичної сили, спеціальних засобів, зброї та бойової техніки особовим складом Державної прикордонної служби України.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ 15.

ТЕМА: МІЖНАРОДНА ОРГАНІЗАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ – ІНТЕРПОЛ

План

1. Основні органи Інтерполу, їх компетенція.
2. Основні напрямки діяльності Інтерполу.
3. Україна й Інтерпол.

I. Теоретичні завдання:

1. Опрацювати рекомендовану літературу.
2. Підготувати відповіді на теоретичні питання, які зазначені вище.

II. Практичні завдання для самостійного виконання:

1. Питання для самоперевірки

1. Історія встановлення і розвитку Інтерполу.
2. Генеральна Асамблея Інтерполу.
3. Генеральний Секретаріат і Генеральний Секретар Інтерполу.
4. Які завдання є основними для Укрбюро Інтерполу?
5. На який орган покладаються повноваження Укрбюро Інтерполу?
6. Які суб'єкти виступають сторонами взаємодії по лінії Інтерполу?
7. Історичні особливості створення Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу.
8. Основні завдання Робочого апарату Укрбюро Інтерполу.

9. Національні центральні бюро Інтерполу. Організаційно-функціональна структура національних центральних бюро Інтерполу в зарубіжних країнах.

2. Теми доповідей, презентацій.

1. Нормативно-правове регулювання діяльності НЦБ Інтерполу в Україні.
2. Принципи діяльності Інтерполу в Україні.
3. Моральні засади діяльності НЦБ Інтерполу в Україні.
4. Принципи діяльності Інтерполу.
5. Міжнародна спрямованість функціонування Генеральної Асамблеї Інтерполу.
6. Міжнародно-правовий статус Генерального Секретаря Інтерполу.

3. Законспектувати основні положення:

- Інструкції про порядок використання правоохоронними органами України інформаційної системи Міжнародної організації кримінальної поліції - Інтерпол, затверджену наказом МВС України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 17 серпня 2020 року № 613/380/93/228/414/510/2801/5 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0849-20#n70>.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Юридичне визначення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності.
2. Предмет і система навчальної дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів України».
3. Нормативні акти з навчальної дисципліни «Організація судових та правоохоронних органів України».
4. Поняття та ознаки судової влади.
5. Форми реалізації судової влади.
6. Система судоустрою.
7. Місцеві суди.
8. Апеляційні суди.
9. Вищі спеціалізовані суди.
10. Верховний суд України.
11. Завдання та основні принципи діяльності Конституційного Суду України.
12. Порядок утворення, склад і повноваження Конституційного Суду України.
13. Провадження у справах в Конституційному Суді.
14. Вимоги до суддів Конституційного Суду, гарантії їх діяльності.
15. Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження.
16. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження.
17. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження.
18. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.
19. Національна школа суддів України: статус, структура, завдання.
20. Загальні положення про Національну поліцію України.
21. Принципи діяльності поліції.
22. Система поліції та статус поліцейських.
23. Повноваження поліції.
24. Поліцейські заходи.
25. Соціальний захист поліцейських.
26. Поняття, засади і форми досудового розслідування.
27. Види органів досудового розслідування, їх завдання, функції, компетенція.
28. Повноваження керівника органу досудового розслідування та слідчого.
29. Органи досудового розслідування МВС України.
30. Загальна характеристика основних завдань та функцій прокуратури.
31. Правові засади діяльності прокуратури.
32. Система органів прокуратури.
33. Кадри органів прокуратури.
34. Загальна характеристика Служби безпеки України та її місце в системі органів державної влади України.
35. Система та організація діяльності СБУ.
36. Повноваження СБУ.
37. Кадрове забезпечення СБУ.
38. Соціальний і правовий захист військовослужбовців і працівників СБУ.

39. Контроль і нагляд за діяльністю Служби безпеки. Відповідальність за правопорушення у сфері діяльності Служби безпеки України.
40. Система органів та установ юстиції України.
41. Завдання та основні функції Міністерства юстиції України.
42. Повноваження міжрегіональних управлінь Міністерства юстиції України.
43. Поняття нотаріату. Предмет і завдання нотаріальної діяльності.
44. Вимоги до посади нотаріуса, його права і обов'язки.
45. Помічник нотаріуса.
46. Вища кваліфікаційна комісія нотаріату, її склад і повноваження
47. Анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю.
48. Організація роботи в нотаріальних органах.
49. Компетенція нотаріальних органів і посадових осіб.
50. Поняття, завдання, принципи та організаційні форми діяльності адвокатури.
51. Кваліфікаційний іспит особи, яка виявила бажання стати адвокатом. Стажист адвоката. Стажування.
52. Види адвокатської діяльності. Професійні права та обов'язки адвоката.
53. Гарантії адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця.
54. Статус, завдання, основні принципи та правові основи діяльності Національного антикорупційного бюро України.
55. Загальна структура Національного антикорупційного бюро України.
56. Директор НАБУ: вимоги, порядок призначення та повноваження.
57. Статус працівників НАБУ.
58. Відповідальність та правовий захист працівників Національного антикорупційного бюро України.
59. Контроль за діяльністю Національного антикорупційного бюро України та його підзвітність.
60. Дисциплінарна відповідальність працівників та Дисциплінарна комісія Національного бюро
61. Підрозділи внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України.
62. Державне бюро розслідувань: правові основи, завдання та принципи.
63. Система і структура ДБР.
64. Вимоги до Директора ДБР, повноваження директора ДБР.
65. Статус працівника ДБР.
66. Повноваження ДБР.
67. Державна прикордонна служба України.
68. Основні завдання та функції Державної прикордонної служби України.
69. Структура Державної прикордонної служби України.
70. Повноваження Державної прикордонної служби, права працівників Державної прикордонної служби.
71. Основні напрямки діяльності Державної прикордонної служби України.
72. Основні органи Інтерполу, їх компетенція.
73. Основні напрямки діяльності Інтерполу.
74. Україна й Інтерпол.

Рекомендовані джерела інформації

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28 червня 1996 року (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України* від 23 липня 1996 року, № 30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. *Голос України*. 2012. 19 травня (№№ 90–91) (із змінами та доповненнями).
3. Положення про слідчі підрозділи національної поліції України: Наказ МВС України *справ № 403 від 20.05.2020*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17#Text>.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року. *Урядовий кур'єр*. 05.09.2012. № 159 (із змінами та доповненнями).
5. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 // *Відомості Верховної Ради України*. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
6. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 1.
7. Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 7 березня 2002 року зі змінами.
8. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 31, ст.241.
9. Про Національну поліцію: Закон України від 15 липня 2015 р. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 40-41. Ст. 379 (із змінами та доповненнями, станом на 01.08.2017).
10. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Голос України*. 2016. № 7.
11. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня 2013 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 27.
12. Про затвердження Положення про організацію діяльності підрозділів дізнання органів Національної поліції України: НАКАЗ МВС України 20.05.2020 № 405
13. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: Наказ Генеральної прокуратури України від 06 квітня 2016 року № 139.
14. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні: Наказ ГПУ, МВС, СБУ, Мін'юсту, Державної прикордонної служби, Міністерства фінансів України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5.
15. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 17. Ст. 594 (із змінами та доповненнями).
16. Положення про Державну міграційну службу України: Затверджено

постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 360. 18 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 118 від 01.03.2017](#) , [№ 583 від 09.08.2017](#)}

17. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051 (із змінами та доповненнями).

18. Про нотаріат: Закон України: від 2 вересня 1993 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. ст.383 (із змінами та доповненнями).

19. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 2-3. Ст. 12 (із змінами та доповненнями).

20. Про Раду національної безпеки: Закон України від 5 березня 1998 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. С. 18 (із змінами та доповненнями).

21. Закон України Про контрозвідувальну діяльність. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 12, ст.89). (Із змінами і доповненнями)

22. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст. 382 (із змінами та доповненнями).

23. Про судоустрій і статус суддів: Закон України №1402 від 02 червня 2016 року.

24. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012. *Голос України*. 2012. 19 травня (№№ 90–91) (із змінами та доповненнями)

25. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 листопада 2015 р. *Голос України*. 2016. № 7.

26. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 878 «Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України». {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 47 від 27.01.2016](#) [№ 663 від 30.08.2017](#), [№ 790 від 21.08.2019](#)}

27. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату : Затверджене постановою КМУ від 31 серпня 2011 року №923 {Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ [№ 133 від 12.02.2020](#)} URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/923-2011>

28. Положення про Головні територіальні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі від 23.06.2011 № 1707/5 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 49. – Ст. 1984.

29. Положення про Державну архівну службу України: затверджено указом Президента України від 06.04.2011 № 407/2011 // *Офіційний вісник України*. – 2011. – № 28. – Ст. 1164.

30. Положення про Державну пенітенціарну службу України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 225 // *Офіційний вісник України*. – 2014. – № 54. – Ст. 1452.

31. Положення про Міністерство юстиції України: затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 54. – Ст. 1455.

32. Положення про Національне центральне бюро Інтерполу: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 // Зібрання Постанов уряду України. – 1994. – № 2. – Ст. 25. { Із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ N 532 ([532-2012-п](#)) від 13.06.2012, N 968 ([968-2017-п](#)) від 13.12.2017 }

33. Положення про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції: затверджено наказом Міністерства юстиції України 23.06.2011 № 1707/5 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 49. – Ст. 1984.

34. Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.01.2015 № 17 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 6. – Ст. 127.

35. Питання Міністерства юстиції: Постанова Кабінету Міністрів України від 31.03.2015 № 150. *Офіційний вісник України*. 2015. – № 28. – Ст. 792.

Основна література

1. Голишева О.С., Крайник Г.С., Рудницька О.П. Судові та правоохоронні органи: Методичні рекомендації до організації підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти освітньої програми «Право». Житомир: вид. ЖДУ ім. Івана Франка. 2023. 61 с.

2. Куліш А. М. Судові, правоохоронні органи та органи юстиції України : навчальний посібник / А. М. Куліш, Т. А. Кобзєва, Є. В. Михайловська. Суми : Сумський державний університет, 2021. 816 с.

3. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. Вид. 4-те, змін. і допов. Харків : Право, 2015. 166 с.

4. Судові, правоохоронні, контрольні-наглядові та правозахисні органи України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С. М. Гусарова ; [С. М. Гусаров, О. Ю. Салманова, А. Т. Комзюк та ін.]. Харків, 2020. 508 с.

5. Судові та правоохоронні органи України: навчально-методичний посібник з тестовими завданнями / Олексій У.О., Гнатовська А.І., Латковський П.П., Марущак А.В., Чернівці, 2021. 75 с.

6. Судові та правоохоронні органи України: навчальний посібник / М. А. Макаров, А. С. Симчук, М. Й. Кулик, Ю. В. Терещенко, С. В. Харченко. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 656 с.

7. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / кол. авт.: В. В. Дараган, О. П. Бойко, Н. С. Бублик та ін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2021. 400 с.

8. Судові та правоохоронні органи: методичні вказівки для підготовки до практичних занять та самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузь знань 29 «Міжнародні відносини» спеціальності 293 «Міжнародне право» [Електронне видання] / Н.М. Бакаєнова, М.В. Косюта, О.Г.

Свида, О.О. Храпенко, М.О. Кравченко, І.О. Кісліцина, А.В. Кубаєнко, О.В. Курганський, Л.П. Нестерчук ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2024. – 142 с.

9. Судові та правоохоронні органи. Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної форми навчання ОП «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура.)», ОП «Право» / Укл. : Сенченко Н.М. Чернігів, 2024. 28 с.

10. Судові та правоохоронні органи України: Навчально-методичний посібник. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2023. – 46 с.

11. Єсімов, Ю.С. Назар та ін.; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 387 с.

12. Лапкін, А.В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. Вид. 5-те, змін. і допов. Харків : Право, 2016. 167 с.

13. Організація судових та правоохоронних органів : навч. посіб. : у 2 ч. / за ред. Л.М. Москвич. Харків : Право. 2016.

14. Основи судоустрою України / Л.М. Москвич, І.В. Назаров, О.О. Овсяннікова та ін. 2016. 242 с.

15. Організація судових та правоохоронних органів : навч. посіб. : у 2 ч. / за ред. Л.М. Москвич. Харків : Право. 2016.

16. Організація судових та правоохоронних органів : навч. посіб. з підгот. до іспиту / уклад.: О.Ю. Дудченко, А.В. Іванцова, Ю.І. Крючко та ін.; відп. ред.: О.О. Овсяннікова, І.В. Юревич; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2017. 237 с.

17. Лапкін, А.В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. Вид. 6-те, змін. і допов. - Харків : Право, 2017. 167 с.

18. Лапкін, А.В. Організація судових та правоохоронних органів України : навч. посіб. у схемах / А.В. Лапкін. Вид. 7-ме, змін. і допов. Харків : Право, 2018. 168 с.

19. Організація судових та правоохоронних органів : навч. посіб. : у 2 ч. / за ред. Л.М. Москвич. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право. 2018. Ч. 1 : Основи судоустрою України / Л.М. Москвич, І.В. Назаров, О.О. Овсяннікова та ін. 2018. 242 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Google: Пошукова системи Інтернет. - Режим доступу до електронних ресурсів:
<http://www.google.com.ua/>

2. Rambler: Пошукова системи Інтернет. - Режим доступу до електронних ресурсів:
<http://www.yandex.ua/?ncrnd=1462>.

Офіційні веб-сайти органів державної влади України

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт/ - Режим доступу до електронних документів: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index//>.
2. Президент України: офіційне інтернет-представництво. - Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.president.gov.ua/>.
3. Урядовий портал: єдиний веб-портал виконавчої влади України. - Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.

Пошукові правові системи

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт: Законодавство України. - Режим доступу до електронних документів: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index/>
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт: Законотворча діяльність Верховної Ради України: Законопроекти: Пошук за реквізитами. - Режим доступу до електронних документів: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.

Бібліотечно-бібліографічні ресурси

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт/: Бібліотечно-бібліографічні ресурси: Бібліографічний моніторинг. - Режим доступу до електронних документів: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт/: Бібліотечно-бібліографічні ресурси: Бібліотечні Інтернет - ресурси. - Режим доступу до електронних документів: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>.

Журнальні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: пошукова система сайту: Наукова періодика України. - Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/>.
- 2.Юридичний журнал: сайт журналу. - Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.justinian.com.ua/>.

Газетні ресурси

1. Голос України: газета Верховної Ради України: веб-сайт. - Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.golos.com.ua/>.
2. Урядовий кур'єр: газета центральних органів виконавчої влади: веб-сайт. - Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.ukurier.gov.ua/uk/>.